

Vyšplhejte s námi na Stolovou horu

Text a foto: Martin Kříž

Vydejte se na jižní Moravu, zamiřte na Pálavu a sledujte její hřeben, dokud nenarazíte na horu zvláštního tvaru. Její temeno v nadmořské výšce 460 metrů je totiž ploché jako tabule. Právě proto se hora nazývá Tabulová neboli Stolová a za tajemstvím jejího vzniku musíme daleko do minulosti. Ale na rozdíl od Stolové hory legendárního Ztraceného světa, naše Tabulová hora nabízí prehistorická zvířata jen ve formě fosilií. Zato živáčků těch současných a často vzácných tu najdeme nespočet.

Pokud chceme zjistit, proč je temeno Stolové hory ploché, musíme se vypravit až do třetihor. V té době už vápencový masiv obklopovalo mělké a teplé moře a abrazní činností (příbojem a přílivem – pozn. red.) utvářelo obraz dnešní krajiny. Hladina moře dosahovala úrovně Stolové hory, která byla tisíce let mořem tvarována až do dnešní podoby. Bílé jurské vápence se sem dostaly na začátku třetihor při vrásnění Karpat, a právě moře se nejvíce podepsalo na tváři dnešní krajiny. Obnažilo bílé bradlo Pálavy, obrousilo Tabulovou horu a nechalo na úpatí kopců nánosy třetihorních zkamenělin.

Z moře vzniklo jezero, které už nekomunikovalo se světovými oceány, postupně se vysladilo, a poté oteklo do dnešního Černého moře. Pálava už nebyla ostrovem, ale ma-

lým pohořím v pravém slova smyslu. Čtvrtohory a s nimi doby ledové přinesly na jižní Moravu i na Pálavu miliony tun prachových částic, z nichž se začaly formovat spraše. Ty pokryly i plochý vrchol Stolové hory a daly vzniknout černozemím, našim nejúrodnějším půdám.

Když se po červené turistické značce od Mikulova nebo z Klentnice vyškrábeme až na vrchol Stolové hory, uvidíme planinu, která má za sebou bohatou historii. Pálava vždy lákala k osídlení, byl zde daleký výhled do kraje, kopce působily majestátně až mysticky. Proto se nemůžeme divit, že se tu našly nejen archeologické důkazy o životě v neolitu, ale byly tu nalezeny i keltská oppida, římské tábory, slovanská hradiště a zříceniny středověkých hradů, kte-

ré dodnes majestátně ční nad Pálavskými vinicemi.

Na vrcholu Stolové hory dnes najdeme jen pýchotní bunkr, jako součást liniového opevnění budovaného před druhou světovou válkou a moderní vysílač některého z mobilních operátorů. Když ale sklopíme zrak a budeme prohledávat krtince, v černé hlíně najdeme nespočet středověkých a především starověkých střeptů. Vždyť právě tady stávalo vyvýšené slovanské hradiště obehnané palisádami. Výzkum ale nezjistil žádnou kamennou stavbu, takže šlo spíše o menší vesničku.

Nechejme ale chvíli historii Pálavy spát a rozhlédněme se po kraji. Na severu ční Děvín – nejvyšší hora Pálavy se tyčí 550 metrů nad mořem a téměř 400 metrů nad okolní rovinou. Za masivem Děvína se rozprostírají Novomlýnské nádrže. Na jednom z ostřůvků můžeme až odtud zahlédnout románský kostelík sv. Linharta, jedinou stavbu, která přežila zaplavený Mušov. Na severozápadě se rýsují chladičící věže jaderné elektrárny v Dukovanech a kousek jižněji pak několik větrných vrtulí u Znojma. Nízké po-

hoříčko, táhnoucí se na západě, jsou Dunajovické kopce, chráněny jako národní přírodní památka.

Pokračujme dál po červené značce a těšme se pohledem na přírodou vytvořené „skaliky“. Pěchava vápnomilná zpevňuje svými kořeny vápencové sutě a připravuje spolu s kostřavou sivou a tařící skalní mezi kameny půdu pro své následovníky. Prvním poslem jara na Pálavě jsou drobné kvítky ostrice

O bohaté historii Pálavy svědčí několik zřícenin středověkých hradů – na snímku je Sirotečí hrádek.

▲
Pohled ze Stolové hory na masiv Děvína – vlevo Kotel, vpravo nejvyšší hora Pálavy Děvín (550 m n. m.) se zříceninou Děvíčky.

Cestou na Stolovou horu nás upoutá bohatá místní květena: zleva hvozdík Lummitzerův, třemdava bílá, šalvěj etiopská.

nízké, která roste v typických kruhových trsech. Mezi vápencovými balvany se vyjímá půvabná skalnička hvozdík Lummitzerův pálavský, který jinde na světě nenalezneme, jedná se o místní endemit.

Vrchol hory pokrývá ovsíková luční step, kde se díky pastvě a kosení pomalu začínají objevovat i významné stepní druhy. Mezi ně patří i šalvěj etiopská, která z Pálavy téměř vymizela. Právě na Stolovou horu se jí podařilo zpět navrátit, a tak především na jižním okraji plošiny najdeme její mohutné chlupaté lodyhy s bílými květy. Svými fialovými květy nás zase upoutá vzácná divizna brunátná,

kteřá jako jediná divizna není žlutá. Nechybí ani kavyl Ivanův a kavyl sličný, jejichž květy vypadají jako zvlněné moře. Neméně zajímavá je třemdava bílá, která pronikavě voní po citronech a v parném létě se prý její silice dají zapálit. To ale nezkoušejte, je stejně jako ostatní rostliny přísně chráněná. Kochejte se raději jen očima, protože kontakt s třemdavou by vám mohl způsobit nepříjemný ekzém.

Tabulová hora je také domovem kriticky ohroženého systému la obecného. Tento okatý příbuzný známé veverka se nehonosi tak dlouhým ocáskem a drží se na-

Mohutná rozvětvená kusadla používá roháč k obraně a boji o samičky. Roháče můžeme nalézt na starých trouchnivých kmenech, jimiž se živí larvy. Brouk dosahuje délky 7 cm, na Pálavě je hojný.

rozdíle od ní při zemi. Na květech často spatříme jinak vzácnou žahalku žlutou, která s oblibou žihadlem napichuje larvy chrousta a klade do nich svá vajíčka. Při troše trpělivosti nalezneme v trávě teplomilnou kudlinku nábožnou nebo vzácnou kobylku ságu.

Potkáte-li cestou vzhůru na Stolovou horu stádečko ovcí a koz nebo koní, je tu proto, aby vypásalo umělé luční a drnové stepi. Krajinu se tak pokoušíme navracet do podoby, jež měla v 18. století. Rádi bychom i Stolovou horu viděli jako lesostepní planinu, na úpatí porostlou dubovými či dubohabrovými lesy, na úbočí přecházející do rozvolněných šípákových doubrav a panonských tráv-

níků. Na to je potřeba ještě mnoho let, mnoho ovcí a koz a mnoho úsilí. Pálava je nicméně vynikajícím příkladem toho, jak správně o krajinu pečovat, aby přinášela potěchu nejen jejímu návštěvníkovi, ale také jejím obyvatelům z rostlinné i živočišné říše. Vždyť právě proto ji před 20 lety vyhlásilo UNESCO biosférickou rezervací.

Dub pýřitý (šípák) je velmi odolný suchu. Protože zaujímal místo v klimaticky příznivých polohách, byl v minulosti mýcen a vypalován. Dnes je zákonem chráněný a Pálava ho má ve znaku.

STOLOVÁ HORA

460 m n. m.
rozloha lokality 77 ha
CHKO Pálava
biosférická rezervace Dolní Morava
území sítě NATURA 2000
evropsky významná ptačí území
Pálava ►
GPS: 48°50'25.74"N,16°38'14.87"E

